

УДК 378.1

ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ДО НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

О. В. Момот

У статті на основі інформаційно-освітніх середовищ класичних університетів здійснено аналіз змісту підготовки майбутніх викладачів природничих дисциплін до науково-педагогічної діяльності в умовах магістратури класичного університету.

Ключові слова: класичний університет, магістратура, науково-педагогічна діяльність, підготовка, майбутній викладач природничих дисциплін.

Постановка проблеми. Перед системою вищої освіти в класичних університетах стоїть завдання підготовки фахівців, здатних не лише досконало володіти своєю спеціальністю, але й забезпечувати магістрантів знаннями, уміннями та навичками здійснення науково-педагогічної діяльності у своїй майбутній професійній діяльності викладача ВНЗ. У цьому контексті набуває ваги дослідження змісту підготовки майбутніх викладачів природничих дисциплін (МВПД) до науково-педагогічної діяльності в умовах магістратури класичного університету.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми підготовки майбутніх вчителів та викладачів досліджували такі науковці як О. Абдуліна, І. Богданова, М. Гриньова, С. Люленко, О. Пехота, А. Старева, Е. Флешар, Л. Хомич, І. Щербак, Н. Якса та інші дослідники.

Мета статті – охарактеризувати зміст підготовки майбутніх викладачів природничих дисциплін до науково-педагогічної діяльності в умовах магістратури класичного університету.

У нашому дослідженні підготовка МВПД до науково-педагогічної діяльності в умовах магістратури класичного університету – це процес організації навчальної та науково-педагогічної діяльності магістранта у період його навчання в магістратурі, направлений на формування готовності до майбутньої професійної діяльності викладача природничих дисциплін.

Основний виклад матеріалу. Зважаючи на те, що місією класичних університетів є виконання соціального замовлення держави з формування інтелектуального потенціалу України, забезпечення висококваліфікованими фахівцями різних галузей народного господарства, науки та культури, головною ознакою навчального процесу у класичному університеті є його професійна спрямованість, яка забезпечується розробленням і впровадженням професійних стандартів. Зміст освіти, стверджує І. Драч, який має цілком відповідати сучасним і прогнозованим тенденціям розвитку науки та виробництва, відображається в освітньо-професійній програмі (ОПП) підготовки фахівця як складової галузевого стандарту вищої освіти.

Таким чином, професійна спрямованість підготовки МВПД передбачає сприяння розвитку у магістрантів не лише ціннісного ставлення до обраної професії, формуванню інтересу до спеціальності і діяльності в обраній галузі виробництва, але й до майбутньої його діяльності як викладача ВНЗ. Це водночас забезпечується орієнтацією всіх дисциплін, включених до ОПП, зокрема і соціально-гуманітарного та природничо-наукового циклів підготовки, на майбутню професію випускника, формування та розвиток його професійних якостей, що забезпечать високу ефективність майбутньої професійної діяльності [1].

В. Оніпко зазначає, що обґрунтування і практична реалізація змісту природничої освіти у процесі підготовки майбутніх викладачів до професійної діяльності детермінована тим, що:

– для сучасного суспільства природнича грамотність є соціально необхідною, адже ХХІ століття визнане світовою спільнотою століттям біології;

– у останні десятиліття відмічено значне зростання світоглядної функції природничої освіти внаслідок того, що в ній зроблено видатні відкриття і досягнуто значних результатів у їх застосуванні для вирішення глобальних проблем людства;

– соціальний запит суспільства стосовно освіти орієнтований на природничо грамотну молоду людину, яка опанувала біологічні знання про живу природу та методи її вивчення, володіє навичками чіткого формулювання теоретичних і практичних проблем науки про життя, уміє вибудовувати власні плани їх вирішення;

– зміст сучасної природничої освіти нині перебуває на етапі оновлення, що й зумовлює зміни її цілей і структури [3].

Саме ці сформульовані дослідницею положення обумовлюють посилення уваги до змісту підготовки майбутніх викладачів

природничих дисциплін до науково-педагогічної діяльності в умовах магістратури класичного університету.

Викладач природничих дисциплін ВНЗ має бути фахівцем високого рівня, відповідної спеціалізації та кваліфікації, щоб забезпечувати: варіативність та особистісну орієнтацію навчально-виховного процесу через послідовне, педагогічно доцільне проектування індивідуальних освітніх програм розвитку особистості; практичну орієнтацію освітнього процесу через введення інтерактивних, ефективних технологій, проектно-дослідницьких методів, поширення навчального співробітництва; остаточне професійне самовизначення студентів ВНЗ (університетів, академій, інститутів чи коледжів) і формування здібностей та компетентностей, необхідних для продовження професійної освіти [3, с. 160].

Нині наявна система організації навчально-виховного процесу у магістратурі класичного університету характеризується формалізмом та підпорядкована потребам звітності, а також часто ігнорує індивідуальні можливості і потреби в належній підготовці МВПД до майбутньої професійної діяльності викладача ВНЗ.

Проаналізуємо зміст підготовки майбутніх викладачів природничих дисциплін до науково-педагогічної діяльності в умовах магістратури класичного університету, застосувавши метод **контент-аналізу** інформаційно-освітніх середовищ класичних університетів.

Контент-аналіз — це дослідницька техніка для об'єктивного, системного і кількісного опису наявного змісту інформації, яка відповідає цілям її дослідника [4].

Як зазначає В. Іванов, контент-аналіз посідає особливе місце у системі методів вивчення документів. Це майже один метод, у якому переважають квантифікаційні процедури. Він вигідно відрізняється від інших методів своєю об'єктивністю й систематичністю [2].

Контент-аналіз інформаційно-освітніх середовищ класичних університетів (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна <http://www.univer.kharkov.ua/>, Київський національний університет імені Тараса Шевченка <http://www.univ.kiev.ua/>, Львівський національний університет імені Івана Франка <http://www.lnu.edu.ua/>, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького <http://www.cdu.edu.ua/>), центральним елементом яких, як наголошує Н. Кононець, є **офіційний веб-сайт**, що забезпечує формування цілісного позитивного образу навчального закладу в Україні та світі і дозволяє вільно поширювати інформацію про всі види його діяльності,

засвідчив у контексті **змісту підготовки МВПД** в умовах магістратури класичного університету наступне.

У *Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна* на сьогоднішній день підготовка магістрів-МВПД здійснюється на різних факультетах, напрямках та спеціальностях (таблиця 1.).

Таблиця 1.

Підготовка магістрів у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна

Факультет	Напрямок підготовки		Спеціальність	
	Код	Назва	Код	Назва
Біологічний	040102	Біологія	8.04010201	Біологія
			8.04010205	Біохімія
			8.04010209	Генетика
			8.04010212	Фізіологія людини та тварин
Геології, географії, рекреації та туризму	040104	Географія	8.04010401	Географія
			8.04010402	Економічна і соціальна географія
	040103	Геологія	8.04010301	Геологія
Екологічний	040106	Екологія	8.04010601	Екологія та охорона навколишнього середовища
Радіофізики, біомедичної електроніки та комп'ютерних систем	0702	Прикладна фізика	8.070201	Радіофізика і електроніка

			8.070204	Біофізика
	0908	Електроніка	8.090804	Фізична та біомедична електроніка
Комп'ютерних наук	0804	Комп'ютерні науки	8.080401	Інформаційні управляючі системи та технології
Фізико-енергетичний	0702	Прикладна фізика	8.070203	Прикладна фізика
Фізико-технічний	0702	Прикладна фізика	8.070202	Експериментальна ядерна фізика та фізика плазми
			8.070203	Прикладна фізика
Фізичний	0701	Фізика	8.070101	Фізика
			8.070102	Фізика твердого тіла
			8.070105	Астрономія

У Львівському національному університеті імені Івана Франка підготовка магістрів-МВПД також здійснюється на різних факультетах, напрямах та спеціальностях, що відображено у таблиці 2.

Таблиця 2.

Підготовка магістрів у Львівському національному університеті імені Івана Франка

Факультет	Код	Напрямок підготовки	Спеціалізація (освітня програма)
Біологічний	014	Середня освіта	Біологія
	091	Біологія	Ботаніка
			Зоологія
			Фізіологія людини та тварин

			Генетика
			Мікробіологія
			Біохімія
			Біофізика
			Фізіологія рослин
	101	Екологія	Екологія
Географічний	014	Середня освіта	Географія
	103	Науки про Землю	Географія
			Геохімія та мінералогія
			геологія нафти і газу
			Геохімія та мінералогія
	183	Технології захисту навколишнього середовища	Технології захисту навколишнього середовища
	242	Туризм	Туризм
Електроніки	122	Комп'ютерні науки та інформаційні технології	Інформаційні технології проектування
			Інформатика
	153	Мікро- та наносистемна техніка	Фізична та біомедична електроніка
Фізичний	104	Фізика та астрономія	Астрономія
			Фізика конденсованого стану
			Фізика
Хімічний	102	Хімія	Хімія

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького здійснює підготовку магістрів-МВПД у Навчально-науковому інституті природничих наук за такими напрямами та спеціальностями:

- 8.04010101 Хімія (сертифікат про акредитацію НД-IV № 2450503)

- 8.04010201 Біологія (сертифікат про акредитацію НД-IV № 2450504)

– 8.04010601 Екологія та охорона навколишнього середовища (сертифікат про акредитацію НД-IV № 2450505)

Так, навчання за спеціальністю «Біологія» забезпечить МВПД кваліфікацію: магістр біології, викладач біології. Тематика навчання здійснюється за такими освітніми програмами: вибрані розділи з генетики, інтродукція та акліматизація, біоетика та біобезпека, цитогенетика розвитку організмів.

Навчання за спеціальністю «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» дає змогу отримати кваліфікацію: еколог, викладач у вищому навчальному закладі. Тематика навчання складається із таких освітніх програм: геоінформаційні системи в екології, стратегія сталого розвитку, біоіндикація та біомоніторинг, екологія фітопатогенних організмів.

Спеціальність «Хімія» забезпечить кваліфікацію: хімік, викладач хімії. Тематика навчання здійснюється з таких освітніх програм: сучасні теорії розчинів, координаційна хімія, процеси і апарати сучасних хімічних виробництв, наноструктурні системи й матеріали, спектральні методи дослідження органічних сполук.

Навчально-науковий інститут фізики, математики та комп'ютерно-інформаційних систем цього університету здійснює підготовку магістрів-МВПД за спеціальністю 8.04020301 Фізика (сертифікат про акредитацію НД-IV № 2450507). Магістри-МВПД у дипломі матимуть зазначену спеціалізацію: комп'ютерні технології у фізиці матеріалів; кваліфікацію: магістр фізики та астрономії; викладач вищого навчального закладу фізики та астрономії; вчитель інформатики. Тематика навчання магістрів така: фізика і хімія наноматеріалів, методи структурного та спектрального аналізу матеріалів, методи комп'ютерного моделювання у фізиці, педагогіка та психологія вищої школи, технічний переклад.

У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка на сьогоднішній день підготовка МВПД згідно виданої 10 березня 2015 року Міністерством освіти і науки ліцензії на надання освітніх послуг здійснюється з таких галузей знань: 0401 Природничі науки, 0402 Фізико-математичні науки, 0501 Інформатика та обчислювальна техніка, 0509 Радіотехніка, радіоелектронні апарати та зв'язок, 0510 Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології, 0801 Геодезія та землеустрій. Термін дії ліцензії для підготовки магістрів за різними напрямками закінчується від 2016 року до 2022 року.

Можна спостерігати, що зазначені галузі знань та спеціальності дещо відрізняються від прийнятої місяцем пізніше від дати видачі ліцензії Постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. № 266.

Підготовка МВПД нині здійснюється на таких факультетах: географічному <http://www.geo.univ.kiev.ua/uk/>, фізичному <http://www.phys.univ.kiev.ua/http://www.phys.univ.kiev.ua/>, радіофізики <http://rex.knu.ua/>, хімічному <http://www.chem.univ.kiev.ua/> та факультеті інформаційних технологій <http://fit.univ.kiev.ua/>.

На географічному факультеті підготовка здійснюється за такими галузями знань, спеціальностями та освітніми програмами:

Галузь знань «Освіта», спеціальність «Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), освітня програма «Географія».

Галузь знань «Природничі науки» спеціальність «Науки про землю», освітні програми «Природнича географія», «Геоморфологія та палеогеографія», «Ґрунтознавство та управління земельними ресурсами», «Конструктивна географія», «Географія України», «Метеорологія», «Гідрологія», «Картографія».

Галузь знань «Сфера обслуговування», спеціальність «Туризм», освітні програми «Туризмознавство» та «Географія рекреації та туризму».

На факультеті радіофізики для підготовки МВПД є такі спеціальності для магістрів:

1. Прикладна фізика та наноматеріали (освітня програма – «Радіофізика та електроніка»).

2. Прикладна фізика та наноматеріали (освітня програма – «Медична фізика»).

3. Комп'ютерна інженерія (освітня програма – «Комп'ютерні системи та мережі»).

4. Телекомунікації та радіотехніка (освітня програма – «Радіоелектронні пристрої, системи та комплекси»).

Хімічний факультет готує фахівців-магістрів за спеціальністю «Хімія» за такими спеціалізаціями: неорганічна хімія, аналітична хімія, хімічний контроль об'єктів навколишнього середовища, органічна хімія, хімія природних сполук, фізична хімія, фізико-хімія міжфазних явищ, хімія високомолекулярних сполук, екологічна хімія.

Фізичний факультет університету здійснює підготовку МВПД з таких галузей знань та спеціальностей:

Галузь знань: 0402 Фізико-математичні науки

Спеціальність: 8.04020301 Фізика

Спеціалізація:

– Медична фізика.

Спеціалізація: Астрофізика

Спеціальність: 8.04020303

Спеціалізація: Фізика наносистем.

Галузь знань: 0510 Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні

Спеціальність: 8.05100402 Лазерна та оптоелектронна техніка

Спеціалізація: Лазерна та оптоелектронна техніка

Таким чином, загальну картину підготовки МВПД у класичних університетах за факультетами можна спостерігати на рисунку 1.

Висновки. Отже, проаналізовані інформаційно-освітні середовища класичних університетів дали можливість виявити, що підготовка МВПД здійснюється на різних факультетах (біологічних, хімічних, фізичних, екологічних, географічних, комп'ютерних тощо) чи навчально-наукових інститутах, з різних галузей знань, спеціальностей та освітніх програм. Всі випускники-магістри у дипломах мають зазначену кваліфікацію «викладач вищого навчального закладу». Загалом, інформаційно-освітні середовища університетів належним чином забезпечують підготовку до наукової діяльності МВПД, адже усі

студенти, починаючи з третього курсу, а часто й раніше, залучаються до наукової роботи.

Рис. 1. Підготовка магістрів-МВПД у класичних університетах (за факультетами)

Література

1. Драч І. Функції професійної діяльності викладача вищої школи в умовах модернізації освіти / І. Драч // Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Сер. : Педагогіка. – 2014. – Вип. 3. – С. 49-56.
2. Іванов В. Ф. Соціологія масової комунікації [Електронний ресурс] / В. Ф. Іванов // Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=book.index&book=109>
3. Оніпко В. Структура змісту підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до реалізації біотехнологічного профілю у ЗНЗ / В. Оніпко // Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки. – 2012. – Вип. 9. – С. 159-166.
4. Berelson B. Content Analysis in Communication Research. – Glencoe: Free Press, 1952. – P. 16.
5. <http://www.edu.edu.ua/>

6. <http://www.lnu.edu.ua/>
7. <http://www.univ.kiev.ua/>
8. <http://www.univer.kharkov.ua/>

СОДЕРЖАНИЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ЕСТЕСТВЕННЫХ НАУК К НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ МАГИСТРАТУРЫ КЛАССИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

О.В. Момот

В статье на основе информационно-образовательных сред классических университетов осуществлен анализ содержания подготовки будущих преподавателей естественных дисциплин к научно-педагогической деятельности в условиях магистратуры классического университета.

Ключевые слова: классический университет, магистратура, научно-педагогическая деятельность, подготовка, будущий преподаватель естественных дисциплин.

THE CONTENT OF EDUCATION OF NATURAL SCIENCES FUTURE TEACHERS TO THE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL ACTIVITY WITHIN THE MAGISTRACY OF TRADITIONAL UNIVERSITY

Oksana Momot

The content of education of natural sciences future teachers to the scientific and pedagogical activity within the magistracy of traditional university is analyzed on the basis of information-educational environments of traditional universities.

Keywords: traditional university, magistracy, research and educational activities, education, natural sciences future teacher.

Момот Оксана Валентинівна – заступник декана фізичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна). E-mail: ok.momot@gmail.com

Momot Oksana Valentynivna – Deputy Dean of the Department of Physics, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine). E-mail: ok.momot@gmail.com

УДК 378.147:811.11

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

О. В. Попова

У статті розглядається значущість лінгвокультурного аспекту у професійній підготовці майбутніх менеджерів, визначається його зміст, надається визначення лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів та приділяється увага шляхам її формування.

Ключові слова: професійна підготовка менеджерів, міжкультурна комунікація, лінгвокультурологія, лінгвокультурна компетентність.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Підготовка фахівців до співіснування в умовах все зростаючого багатокультурного суспільства і створення загальноосвітнього простору, який забезпечить успішну взаємодію з представниками різних культур та світоглядів, є одним із важливих питань освітньої політики. Усвідомлюючи важливість та неминучість якнайшвидшого входження у світовий освітній і культурний простір, не можна не розуміти того, що цей процес передбачає цілеспрямоване підвищення рівня загальної культури майбутнього фахівця. Значною мірою це стосується менеджерів, професійна діяльність яких відбувається в контексті змін та тенденцій сучасного суспільства і реалізується в процесах управління і комунікації на основі складної професійної діяльності і потребує високого рівня володіння мовою, загальною культурою і навичками міжкультурного ділового спілкування. Ефективне підтримування різноманітних міжкультурних контактів і форм спілкування потребує якісної професійної підготовки майбутніх фахівців.

Постає питання переорієнтації професійної підготовки майбутніх менеджерів на співвивчення мови і культури. Це стає можливим у сфері відповідної лінгвокультурної підготовки. Сукупність знань не тільки лінгвістичного, але й культурологічного характеру надаватиме можливість вдало реалізувати себе у іншомовному спілкуванні.